

LECTIO X: Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Aeneas bellum ingens geret in Italia. Populos feroces contundet, mores eis imponet et moenia condet. Tu Aeneam ad caelum feres. Postea Iulus, Aeneae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam muniet. Post trecentos annos Ilia duos filios, Romulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Romulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellabit. Romanis imperium sine fine erit. Caesar Augustus, ab Iulo ortus, Belli portas claudet et Saturnium regnum restituet. Hunc tu, ut Aeneam, in caelo accipies.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ X

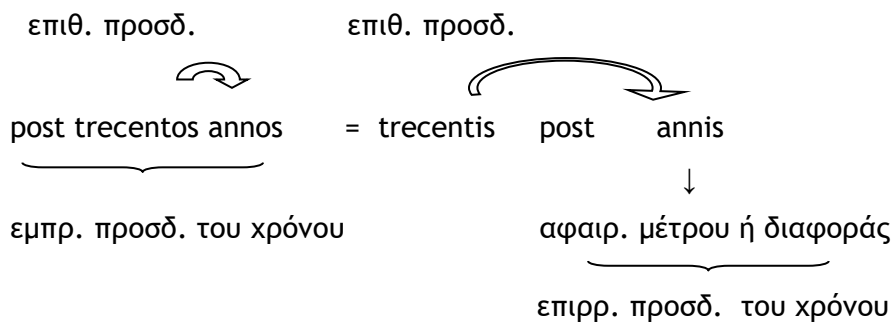
Ο Αινείας θα διεξαγάγει φοβερό πόλεμο στην Ιταλία. Θα συντρίψει άγριους λαούς, σε αυτούς θα επιβάλει ήθη και θα χτίσει τείχη. Εσύ θα αποθεώσεις τον Αινεία. Αργότερα, ο Ίουλος, ο γιος του Αινεία, θα μεταφέρει το βασίλειο από το Λαβίνιο και την Άλμπα Λόγγα θα οχυρώσει. Μετά από τριακόσια (300) χρόνια, η Ιλία θα γεννήσει δύο γιους, τον Ρωμύλο και τον Ρώμο, τους οποίους θα (ανα)θρέψει μια λύκαινα. Ο Ρωμύλος θα χτίσει τα τείχη του Άρη και θα ονομάσει τους Ρωμαίους από το όνομά του. Στους Ρωμαίους η εξουσία θα είναι χωρίς τέλος. Ο Καίσαρας Αύγουστος, καταγόμενος από τον Ίουλο, θα κλείσει τις πύλες του Πολέμου και θα αποκαταστήσει τη βασιλεία του Κρόνου. Αυτόν εσύ, όπως τον Αινεία, θα (υπο)δεχτείς στον ουρανό.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ X

1. **ingens, ferox:** Τα τριγενή και μονοκατάληκτα επίθετα της γ' κλίσης σχηματίζουν τα παραθετικά με την προσθήκη των καταλήξεων -ior, -ior, -ius (για τον συγκριτικό βαθμό) και -issimus, -issima, -issimum (για τον υπερθετικό βαθμό) στο θέμα της γενικής του ενικού αριθμού.
2. **mores:** Το συγκεκριμένο ουσιαστικό υπάγεται στα **ετερόσημα**, δηλαδή σε εκείνα τα ουσιαστικά που διαθέτουν διαφορετική σημασία στον ενικό και διαφορετική σημασία στον

πληθυντικό αριθμό. Στον ενικό αριθμό *mos, moris* = *συνήθεια, έθιμο*, ενώ στον πληθυντικό αριθμό *mores, morum* = *ήθη, θεσμοί*.

3. **moenia**: Το συγκεκριμένο ουσιαστικό υπάγεται στα **pluralia tantum**, σε εκείνα, δηλαδή, τα ουσιαστικά που δεν διαθέτουν ενικό αριθμό. Ανήκει στη γ' κλίση ουσιαστικών και ως προς το γένος του είναι ουδέτερο.
4. **caelum**: Το συγκεκριμένο ουσιαστικό υπάγεται στη β' κλίση και είναι **ετερογενές**, δηλαδή εμφανίζεται με διαφορετικό γένος στον ενικό αριθμό και διαφορετικό γένος στον πληθυντικό αριθμό. Έτσι το ουσιαστικό *caelum*, -i στον ενικό αριθμό απαντά ως ουδέτερο, ενώ στον πληθυντικό αριθμό *caeli, -orum* απαντά ως αρσενικό.
5. **Martia, Saturnia**: Όσα επίθετα δηλώνουν καταγωγή ή προέλευση δεν σχηματίζουν παραθετικά.¹
6. **post annos**: Στη συγκεκριμένη περίπτωση το *post* (όπως και το *ante*) λειτουργούν ως προθέσεις, γιατί συντάσσονται με αιτιατική και δημιουργούν εμπρόθετο προσδιορισμό του χρόνου. Τόσο το *post* (= μετά) όσο και το *ante* (= πριν) είναι δυνατόν να συντάσσονται και με αφαιρετική, οπότε σε αυτή την περίπτωση λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου και η αφαιρετική χαρακτηρίζεται ως αφαιρετική του μέτρου ή της διαφοράς. Το *post* και το *ante* δηλώνουν το πόσο μετά ή το πόσο πριν έγινε κάτι.²

7. **trecentos**: Υπάγεται στα απόλυτα αριθμητικά επίθετα και κλίνεται όπως τα τριγενή και τρικατάληκτα επίθετα της β' κλίσης. Τα απόλυτα αριθμητικά δεν κλίνονται:
 - α. από το 4 (*quattuor*) μέχρι το 100 (*centum*) είναι άκλιτα.
 - β. κλίνονται μόνο τα τρία πρώτα, δηλ. το *unus, una, unum* = 1, το *duo, duae, duo* = 2 και το *tres, tres, tria* = 3.

¹ πρβλ. Α. Τζάρτζανος, *Λατινική Γραμματική/Grammatica Latina*, § 50, 4.

² πρβλ. *Ψηφιακό Βοήθημα Λατινικών* (www.study4exams.gr), Συντακτικό, Προσδιορισμός του τόπου και του χρόνου.

- γ. το 1000 (mille) είναι άκλιτο.
- δ. κλιτά είναι όσα φανερώνουν εκατοντάδες (π.χ. trecenti, -orum//trecentae, -arum//trecenta, -orum).
- ε. Επίσης, το milia (ή millia) που είναι επίσης απόλυτο αριθμητικό, όταν αφορά μια χιλιάδα παραμένει άκλιτο, ενώ, όταν φανερώνει χιλιάδες (milia) κλίνεται και ακολουθεί την κλίση του tria (millia, millium, millibus, millia, - , millibus).³(πρβλ. centum - trecenti / mille - tria millia)
8. **Aeneas:** Το κύριο όνομα **Aeneas** υπάγεται στην α΄ κλίση των ουσιαστικών και κατά κανόνα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό. Στην αιτιατική του ενικού αριθμού, εκτός από τη βασική κατάληξη -am, μπορεί να εμφανίσει και την κατάληξη -an/-en. Αυτό συμβαίνει, γιατί τα ελληνικά πρωτόκλιτα ονόματα, κυρίως τα κύρια ονόματα, τα οποία δανείστηκε και η λατινική γλώσσα, σχηματίζουν κατά την κλίση τους μερικές πτώσεις του ενικού αριθμού όπως και στην αρχαία ελληνική.⁴
Αίνείας (αρχαία ελληνική) → Aeneas (λατινική)
Αίνείαν (αρχαία ελληνική) → Aenean (λατινική)
9. **Romanosque:** Τα εθνικά ονόματα ή τα ονόματα λαών δεν σχηματίζουν ενικό αριθμό (pluralia tantum),⁵ με εξαίρεση τα Graecus, -i = ο Έλληνας, Romanus, -i = ο Ρωμαίος, Latinus, -i = ο Λατίνος, τα οποία σχηματίζουν και ενικό αριθμό.
10. **filius:**
γενική ενικού: filii και fili
κλητική ενικού: fili
11. **fero, transfero:** Οι τύποι του ρήματος που σχηματίζονται από το θέμα του ενεστώτα (fer-) συγκόπτουν α) το συνδετικό φωνήεν i μπροστά από το s και t των καταλήξεων και β) το συνδετικό φωνήεν ě, όταν το ακολουθεί r.⁶ Το συγκεκριμένο ρήμα (το ρήμα *transfero* είναι σύνθετο από την πρόθεση *trans* και το ρήμα *fero*) σχηματίζει το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στην ενεργητική φωνή ως *fer* και *transfer*.

³ πρβλ. Α. Τζάρτζανος, *Λατινική Γραμματική/Grammatica Latina*, § 68, 1.

⁴ πρβλ. Α. Τζάρτζανος, *Λατινική Γραμματική/Grammatica Latina*, § 16.

⁵ πρβλ. Α. Τζάρτζανος, *Λατινική Γραμματική/Grammatica Latina*, § 34, 4, β΄.

⁶ πρβλ. Α. Τζάρτζανος, *Λατινική Γραμματική/Grammatica Latina*, §96.

12. **pario**: Το ρήμα *pario* (ανήκει στα 15 ρήματα της γ' συζυγίας σε -io) εμφανίζει ιδιαιτερότητα στη μετοχή του μέλλοντα η οποία σχηματίζεται ως **pariturus, -a, -um**. Επομένως, όσοι τύποι παράγονται από τη μετοχή του μέλλοντα θα σχηματιστούν με βάση αυτό τον τύπο.

π.χ. απαρέμφατο μέλλοντα Ε.Φ.: *pariturum, -am, -um esse / parituros, -as, -a esse*

13. **ortus**: Η συγκεκριμένη μετοχή προέρχεται από το ρήμα *orior, ortus sum, oriri*, το οποίο εντάσσεται στη δ' συζυγία και είναι αποθετικό, δηλαδή είναι ένα ρήμα που διαθέτει μόνο μέση/παθητική φωνή, αλλά ενεργητική (ή ουδέτερη) σημασία [πρβλ. π.χ. *έρχομαι* της Αρχαίας και Νέας Ελληνικής] (μόνο το γερουνδιακό διατηρεί την παθητική σημασία του). Κλίνονται όπως τα ρήματα της παθητικής φωνής αλλά:

α) δεν διαθέτουν απαρέμφατο μέλλοντα από τη μέση φωνή

β) διαθέτουν από την ενεργητική φωνή:

- i. μετοχή ενεστώτα
- ii. μετοχή μέλλοντα
- iii. απαρέμφατο μέλλοντα
- iv. υποτακτική μέλλοντα
- v. σουπίνο
- vi. γερούνδιο

Το συγκεκριμένο ρήμα εμφανίζει και την εξής ιδιαιτερότητα:

Σχηματίζει τη μετοχή του μέλλοντα ως **oriturus, -a, -um**· επομένως, όσοι τύποι παράγονται από τη μετοχή του μέλλοντα θα σχηματιστούν με βάση αυτό τον τύπο, δηλ. απαρέμφατο Ε.Φ.

π.χ. απαρέμφατο μέλλοντα Ε.Φ.: *oriturum, -am, -um esse* και *orituros, -as, -a esse*

14. **condo**: Τα σύνθετα ρήματα του *do* με μονοσύλλαβη πρόθεση, όπως εδώ, κλίνονται σύμφωνα με τη γ' συζυγία (πρβλ. **perdo**), ενώ τόσο το απλό *do* όσο και τα σύνθετά του με δισύλλαβη πρόθεση (**circumdo**) σύμφωνα με την α' συζυγία.

do - dedi - datum - dāre, 1

condo - condidi - conditum - condēre, 3

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Aeneas: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Aeneas, Aeneae**, α΄ κλίση = ο Αινείας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

bellum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **bellum, belli**, β΄ κλίση = ο πόλεμος.

ingens: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, θετικού βαθμού, του τριγενούς και μονοκαταλήκτου επιθέτου **ingens, ingens, ingens** (γεν. ενικού: **ingentis**), γ΄ κλίση = πελώριος, πελώρια, πελώριο / φοβερός, φοβερή, φοβερό (**Συγκριτικός:** **ingentior, ingentior, ingentius**, **Υπερθετικός:** **ingentissimus, ingentissima, ingentissimum**).

geret: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ΄ συζυγίας, **gero, gessi, gestum, gerere**, 3 = κάνω, διεξάγω.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με τοπική αφαιρετική = σε.

Italia: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **Italia, Italiae**, α΄ κλίση = η Ιταλία. Ως κύριο όνομα χώρας δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Populos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **populus, populi**, β΄ κλίση = ο λαός.

feroces: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, θετικού βαθμού, του τριγενούς και μονοκαταλήκτου επιθέτου **ferox, ferox, ferox** (γεν. ενικού: **ferocis**), γ΄ κλίση = άγριος, άγρια, άγριο (**Συγκριτικός:** **ferocior, ferocior, ferocius**, **Υπερθετικός:** **ferocissimus, ferocissima, ferocissimum**).

contundet: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ΄ συζυγίας, **contundo, contudi, contusum, contundere**, 3 = συντρίβω.

mores: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **mores, morum**, γ΄ κλίση = τα ήθη. (Το ουσιαστικό υπάγεται στα **ετερόσημα**, στον ενικό αριθμό **mos, moris** = **συνήθεια, έθιμο**, ενώ στον πληθυντικό αριθμό **mores, morum** = **ήθη, θεσμοί**).

eis: δοτική πληθυντικού, αρσενικό, της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, αυτή, αυτό.

imponet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ' συζυγίας, **impono, imposui, impositum, imponĕre**, 3 = επιβάλλω.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

moenia: αιτιατική πληθυντικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού γ' κλίσης, **moenia, moenium** = τα τείχη. (Ανήκει στα **pluralia tantum**, σε εκείνα, δηλαδή, τα ουσιαστικά που δεν διαθέτουν ενικό αριθμό).

condet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ' συζυγίας, **condo, condidi, conditum, condĕre**, 3 = χτίζω.

Tu: ονομαστική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας **tu**, β' πρόσωπο = εσύ.

Aeneam: αιτιατική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Aeneas, Aeneae**, α' κλίση = ο Αινείας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

ad: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = προς, σε.

caelum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **caelum, caeli**, β' κλίση = ο ουρανός. (Το ουσιαστικό υπάγεται στα **ετερογενή**, δηλαδή στον ενικό αριθμό απαντά ως **caelum, caeli**, ουδέτερο, ενώ στον πληθυντικό αριθμό απαντά ως **caeli, caelorum**, αρσενικό).

feres: β' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ανώμαλου ρήματος **fero, tuli, latum, fĕrre** = φέρνω.

Postea: επίρρημα χρονικό = αργότερα.

Iulus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Iulus, Iuli**, β' κλίση = ο Ίουλος. Ως κύριο όνομα κατά κανόνα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό.

Aeneae: γενική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Aeneas, Aeneae**, α' κλίση = ο Αινείας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

filius: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **filius, filii/fili**, β' κλίση = ο γιος.

regnum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **regnum, regni**, β' κλίση = το βασίλειο.

ab: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

Lavinio: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **Lavinium, Lavinii/Lavini**, β' κλίση = το Λαβίνιο. Ως κύριο όνομα πόλης δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

transferet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ανώμαλου ρήματος **transfero, transtuli, translatum, transfēre** = μεταφέρω.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

Albam Longam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **Alba Longa, Albae Longae**, α' κλίση = η Άλμπα Λόγγα. Ως κύριο όνομα πόλης δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

muniet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος δ' συζυγίας, **munio, munivi (munii), munitum, munire**, 4 = οχυρώνω.

Post: εδώ πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = μετά.

trecentos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του απόλυτου αριθμητικού επιθέτου **trecenti, trecentae, trecenta** = τριακόσιοι, τριακόσιες, τριακόσια. (Τα αριθμητικά επίθετα δεν έχουν κλητική πτώση).

annos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **annus, anni**, β' κλίση = ο χρόνος, το έτος.

Ilia: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **Ilia, Iliae**, α' κλίση = η Ιλία. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

duos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του απόλυτου αριθμητικού **duo, duae, duo** = 2 (δύο). (Τα αριθμητικά επίθετα δεν έχουν κλητική πτώση).

filios: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **filius, filii/fili**, β' κλίση = ο γιος.

Romulum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Romulus, Romuli**, β' κλίση = ο Ρωμύλος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

Remum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Remus, Remi**, β' κλίση = ο Ρώμος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

pariet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ' συζυγίας, **pario, peperī, partum, parĕre**, 3 (ανήκει στα 15 ρήματα της γ' συζυγίας σε -io) = γεννώ. [μετοχή μέλλοντα: **pariturus, -a, -um**].

quos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

lupa: ονομαστική ενικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **lupa, lupae**, α' κλίση = η λύκαινα.

nutriet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος δ' συζυγίας, **nutrio, nutrivī (nutrii), nutritum, nutrire**, 4 = ανατρέφω.

Romulus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Romulus, Romuli**, β' κλίση = ο Ρωμύλος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

moenia: αιτιατική πληθυντικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **moenia, moenium**, γ' κλίση = τα τείχη. (Ανήκει στα **pluralia tantum**, σε εκείνα, δηλαδή, τα ουσιαστικά που δεν διαθέτουν ενικό αριθμό).

Martia: αιτιατική πληθυντικού, ουδέτερο, θετικού βαθμού, του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου **Martius, Martia, Martium**, β' κλίση = αυτός, αυτή, αυτό που σχετίζεται με ανήκει στον θεό Άρη. Άρειος [πρβλ. Άρειος Πάγος (= λόφος)] . (Προέρχεται από το ουσιαστικό γ' κλίσης, αρσενικού γένους, **Mars, Martis** = ο Άρης). Δεν σχηματίζει παραθετικά.

condet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ' συζυγίας, **condo, condidi, conditum, condĕre**, 3 = χτίζω.

Romanosque < Romanos + -que < Romanos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Romanus, Romani**, β' κλίση = ο Ρωμαίος.

-que: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος (εγκλιτική λέξη) = και.

de: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

suo: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, της κτητικής αντωνυμίας **suus, sua, suum**, γ' πρόσωπο (για έναν κτήτορα), λειτουργεί εδώ ως αυτοπαθητική αντωνυμία = ο δικός του, η δική του, το δικό του.

nomine: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **nomen, nominis**, γ' κλίση = το όνομα.

appellabit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος α' συζυγίας, **appello, appellavi, appellatum, appellāre**, 1 = ονομάζω.

Romanis: δοτική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Romanus, Romani**, β' κλίση = ο Ρωμαίος.

imperium: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **imperium, imperii/imperi**, β' κλίση = η εξουσία.

sine: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = χωρίς.

fine: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, του ισοσύλλαβου ουσιαστικού **finis, finis**, γ' κλίση = το τέλος.

erit: γ' ενικό οριστικής μέλλοντα του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι, υπάρχω.

Caesar: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού, **Caesar, Caesaris**, γ' κλίση = ο Καίσαρας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

Augustus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Augustus, Augusti**, β' κλίση = ο Αύγουστος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

ab: πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από.

Iulio: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Iulus, Iuli**, β' κλίση = ο Ίουλος. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

ortus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της μετοχής παθητικού παρακειμένου **ortus, orta, ortum** = γεννημένος, γεννημένη, γεννημένο / καταγόμενος, καταγόμενη, καταγόμενο (του αποθετικού ρήματος δ' συζυγίας, **orior, ortus sum, ortum, oriri**, 4 = γεννώ). [μετοχή μέλλοντα: **oriturus-a-um**].

Belli: γενική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **Bellum, Belli**, β' κλίση = ο Πόλεμος (Όταν αναγράφεται με κεφαλαίο συνήθως γίνεται αναφορά στον θεό του πολέμου, δηλαδή στον θεό Άρη). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

portas: αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό, του ουσιαστικού **porta, portae**, α' κλίση = η πόρτα, πύλη.

claudet: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ' συζυγίας, **claudio, clausi, clausum, claudĕre**, 3 = κλείνω.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

Saturnium: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, θετικού βαθμού, του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου, **Saturnius, Saturnia, Saturnium**, β' κλίση = αυτός, αυτή, αυτό που ανήκει στον ή σχετίζεται με τον Κρόνο [προέρχεται από το ουσιαστικό β' κλίσης, αρσενικού γένους, **Saturnus, Saturni** = ο Κρόνος]. Δεν σχηματίζει παραθετικά.

regnum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **regnum, regni**, β' κλίση = το βασίλειο.

restituēt: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ' κλίσης, **restituo, restitui, restitutum, restituĕre**, 3 = αποκαθιστώ, ξαναφέρνω.

Hunc: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής αντωνυμίας **hic, haec, hoc** = αυτός, αυτή, αυτό.

tu: ονομαστική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας **tu**, β' πρόσωπο = εσύ.

ut: υποτακτικός, παραβολικός σύνδεσμος = όπως.

Aeneam: αιτιατική ενικού, αρσενικό, του ουσιαστικού **Aeneas, Aeneae**, α' κλίση = ο Αινείας. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με τοπική αφαιρετική = σε.

caelo: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, του ουσιαστικού **caelum, caeli**, β' κλίση = ο ουρανός. (Το ουσιαστικό υπάγεται στα **ετερογενή**, δηλαδή στον ενικό αριθμό απαντά ως **caelum, caeli**, ουδέτερο, ενώ στον πληθυντικό αριθμό απαντά ως **caeli, caelorum**, αρσενικό).

accipies: β' ενικό οριστικής ενεργητικού μέλλοντα του ρήματος γ' συζυγίας, **accipio, accipi, acceptum, accipĕre**, 3 (ανήκει στα 15 ρήματα της γ' συζυγίας σε -io) = δέχομαι, υποδέχομαι.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

A' κλίση

Aeneas, -ae: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
Italia, -ae: θηλυκό (Ως κύριο όνομα χώρας δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
Alba Longa, -ae -ae: θηλυκό (Ως κύριο όνομα πόλης δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
Ilia, -ae: θηλυκό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
lupa, -ae: θηλυκό
porta, -ae: θηλυκό

B' κλίση

bellum, -i: ουδέτερο
populus, -i: αρσενικό
caelum, -i: υπάγεται στα *ετερογενή*, **ουδέτερο** στον ενικό και **αρσενικό** στο πληθυντικό
lulus, -i: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
filius, -ii/-i: αρσενικό (κλητική ενικού: fili)
regnum, -i: ουδέτερο
Lavinium, -ii/-i: ουδέτερο (Ως κύριο όνομα πόλης δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
annus, -i: αρσενικό
Romulus, -i: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
Remus, -i: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
Romanus, -i: αρσενικό
imperium, -ii/-i: ουδέτερο
Augustus, -i: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)
Bellum, -i: ουδέτερο (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)

Γ' κλίση

mos, moris: αρσενικό (υπάγεται στα **ετερόσημα**)

moenia, -ium: ουδέτερο (ανήκει στα **pluralia tantum**, δεν διαθέτει ενικό αριθμό)

nomen, -inis: ουδέτερο

finis, -is: αρσενικό (ισοσύλλαβο). Γεν. πληθ.: finium. Αιτ. πληθ.: fines / finis

Caesar, -aris: αρσενικό (Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό)

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

Martius, -a, -um (δεν σχηματίζει παραθετικά)

Saturnius, -a, -um (δεν σχηματίζει παραθετικά)

Γ' κλίση

ingens, ingens, ingens: (**Συγκριτικός**: ingentior, -ior, -ius, **Υπερθετικός**: ingentissimus, -a, -um)

ferox, ferox, ferox (**Συγκριτικός**: ferocior, -ior, -ius, **Υπερθετικός**: ferocissimus, -a, -um)

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

trecenti, -ae, -a (απόλυτο)

duo, duae, duo (απόλυτο)

ANTONYMIESZ

is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)
tu (προσωπική, Β' πρόσωπο)
qui, quae, quod (αναφορική)
suus, sua, suum (κτητική, γ' πρόσωπο εδώ ως αυτοπαθητική)
hic, haec, hoc (δεικτική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

appello, appellavi, appellatum, appellāre

3η Συζυγία

gero, gessi, gestum, gerere
contundo, contudi, contusum, contundere
impono, imposui, impositum, imponere
condo, condidi, conditum, condere
pario, peperī, partum, parere (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io)[μ.τ.χ. μελλ.: pariturus, -a, -um]
claudio, clausi, clausum, claudere
restituo, restitui, restitutum, restituere
accipio, accepi, acceptum, accipere (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io)

4η Συζυγία

munio, munivi (munii), munitum, munire
nutrio, nutrivī (nutrii), nutritum, nutrire
orior, ortus sum, ortum, oriri (αποθετικό) [μ.τ.χ. μελλ.: oriturus, -a, um]

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΡΗΜΑ

sum, fui, - , esse

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

fero, tuli, latum, ferre
transfero, transtuli, translatum, transferre

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

postea (χρονικό)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

in (+ εδώ τοπική αφαιρετική)
ad (+ αιτιατική)
ab (+ κυρίως αφαιρετική)
post (+ αιτιατική)
de (+ κυρίως αφαιρετική)
sine (+ κυρίως αφαιρετική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

et (παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος)
ut (υποτακτικός, παραβολικός σύνδεσμος)
-que (παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος, εγκλιτική λέξη)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Aeneas bellum ingens geret in Italia: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*geret*: οριστική μέλλοντα).

geret: ρήμα.

Aeneas: υποκείμενο του ρήματος *geret*.

bellum: αντικείμενο του ρήματος *geret*.

ingens: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *bellum*.

in Italia: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει τη στάση σε τόπο στο ρήμα *geret*.

Populos feroces contundet: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*contundet*: οριστική μέλλοντα).

contundet: ρήμα.

(Aeneas): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *contundet*.

Populos: αντικείμενο του ρήματος *contundet*.

feroces: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *populos*.

mores eis imponet: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*imponet*: οριστική μέλλοντα). Συνδέεται με την προηγούμενη κύρια πρόταση με ασύνδετο σχήμα.

imponet: ρήμα.

(Aeneas): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *imponet*.

mores: άμεσο αντικείμενο του ρήματος *imponet*.

eis: έμμεσο αντικείμενο του ρήματος *imponet*.

et moenia condet: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*condet*: οριστική μέλλοντα). Συνδέεται με την προηγούμενη πρόταση με παρατακτική σύνδεση με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο *et*).

condet: ρήμα.

(Aeneas): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *condet*.

moenia: αντικείμενο του ρήματος *condet*.

Tu Aeneam ad caelum feres: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*feres*: οριστική μέλλοντα).

feres: ρήμα.

Tu: υποκείμενο του ρήματος *feres*.

Aeneam: αντικείμενο του ρήματος *feres*.

ad caelum: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο ρήμα *feres*.

Postea Iulus, Aeneae filius, regnum ab Lavinio transferet: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*transferet*: οριστική μέλλοντα).

transferet: ρήμα.

Iulus: υποκείμενο του ρήματος *transferet*.

filius: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο *Iulus*.

Aeneae: γενική κτητική στο *filius*.

regnum: αντικείμενο του ρήματος *transferet*.

ab Lavinio: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την κίνηση από τόπο(απομάκρυνση)/ προέλευση στο ρήμα *transferet*.

Postea: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *transferet*.

et Albam Longam muniēt: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*muniēt*: οριστική μέλλοντα). Συνδέεται με την προηγούμενη πρόταση με παρατακτική σύνδεση με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο *et*).

muniēt: ρήμα.

(*Aeneas*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *muniēt*.

Albam Longam: αντικείμενο του ρήματος *muniēt*.

Post trecentos annos Ilia duos filios, Romulum et Remum, pariet: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*pariet*: οριστική μέλλοντα).

pariet: ρήμα.

Ilia: υποκείμενο του ρήματος *pariet*.

filios: αντικείμενο του ρήματος *pariet*.

duos: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *filios*.

Romulum et Remum: ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί, επεξηγήσεις στο *filios*.

Post annos: εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *pariet*.

trecentos: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *annos*.

quos lupa nutriēt: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *lupa*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει κάτι βέβαιο και πραγματικό, σε χρόνο μέλλοντα (*nutriēt*), γιατί αναφέρεται στο μέλλον.

nutriēt: ρήμα.

lupa: υποκείμενο του ρήματος *nutriēt*.

quos: αντικείμενο του ρήματος *nutriēt*.

Romulus moenia Martia condet: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*condet*: οριστική μέλλοντα).

condet: ρήμα.

Romulus: υποκείμενο του ρήματος *condet*.

moenia: αντικείμενο του ρήματος *condet*.

Martia: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *moenia*.

Romanosque de suo nomine appellabit: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*appellabit*: οριστική μέλλοντα). Συνδέεται με την προηγούμενη πρόταση με παρατακτική σύνδεση με τη χρήση του *-que*, εγκλιτική λέξη).

appellabit: ρήμα.

(*Romulus*): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *appellabit*.

Romanos(que): αντικείμενο του ρήματος *appellabit*.

de nomine: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την προέλευση στο ρήμα *appellabit*.

suo: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *nomine* (ευθεία ή άμεση αυτοπάθεια).

Romanis imperium sine fine erit: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*erit*: οριστική μέλλοντα).

erit: ρήμα.

imperium: υποκείμενο του ρήματος *erit*

Romanis: δοτική προσωπική κτητική στο *erit*.

sine fine: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει τον τρόπο (την εξαίρεση) στο ρήμα *erit*, σε θέση κατηγορούμενου στο υποκείμενο του ρήματος *erit*, δηλαδή στο *imperium*, λόγω του συνδετικού ρήματος *erit*.

Caesar Augustus, ab Iulo ortus, Belli portas claudet: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*claudet*: οριστική μέλλοντα).

claudet: ρήμα.

Caesar Augustus: υποκείμενο του ρήματος *claudet* και της μετοχής *ortus*.

ortus: επιθετική μετοχή, παράθεση στο *Caesar Augustus*. Ως μετοχή είναι συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος *claudet*, δηλαδή στο *Caesar Augustus*.

ab Iulo: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την προέλευση/καταγωγή στη μετοχή *ortus*.

portas: αντικείμενο του ρήματος *claudet*.

Belli: γενική κτητική στο *portas*.

et Saturnium regnum restituet: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*restituet*: οριστική μέλλοντα). Συνδέεται με την προηγούμενη πρόταση με παρατακτική σύνδεση με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο (*et*).

restituet: ρήμα.

(**Caesar Augustus**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *restituet*.

regnum: αντικείμενο του ρήματος *restituet*.

Saturnium: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *regnum*.

Hunc tu in caelo accipies: κύρια πρόταση κρίσεως, η οποία εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός (*accipies*: οριστική μέλλοντα).

accipies: ρήμα.

tu: υποκείμενο του ρήματος *accipies*.

Hunc: αντικείμενο του ρήματος *accipies*.

in caelo: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο (μεταφορικά) στο ρήμα *accipies*.

ut Aeneam (acceperis): δευτερεύουσα επιρρηματική απλή παραβολική πρόταση, ελλειπτική ως προς το ρήμα, η οποία εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο *ut* (γιατί εκφράζει τον τρόπο), συμπληρώνεται η εκφορά, λόγω του ελλειπτικού χαρακτήρα της πρότασης, με οριστική, γιατί η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή δύο καταστάσεις που είναι ή θεωρούνται αντικειμενική πραγματικότητα, σε χρόνο συντελεσμένο μέλλοντα (*acceperis*), γιατί αναφέρεται στο μέλλον. Συντακτικά λειτουργεί ως β' όρος σύγκρισης στο περιεχόμενο της προηγούμενης κύριας πρότασης (*Hunc tu in caelo accipies*), η οποία λειτουργεί ως α' όρος σύγκρισης.

(acceperis): εννοούμενο ρήμα.

(tu): εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος *accepris*.

Aeneam: αντικείμενο του εννοούμενου ρήματος *acceperis*.

Ημερομηνία τροποποίησης: 26/04/2022